

KUTSESTANDARD

VETELPÄÄSTJA tase 3

Kutsestandard on dokument, mis kirjeldab tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid

Kutsestandardi kasutusala

- 1) Tööturu nõudmistele vastavate õppekavade ja koolitusprogrammide koostamine
- 2) Inimeste kompetentsuse hindamine, sh enesehindamine ja vastavushindamine kutse andmisel
- 3) Ametite kirjeldamine ja tutvustamine
- 4) Inimese karjääri planeerimine ja aluse loomine elukestvaks õppeks
- 5) Koolitusvajaduste väljaselgitamine ning koolituse planeerimine
- 6) Ametijuhendite koostamine ja töötajate värbamine
- 7) Kutsete ja kvalifikatsioonide võrdlemine

Kutsenimetus		Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
VETELPÄÄSTJA		3
Spetsialiseerumine	Nimetus kutsetunnistusel	
Ujula vetelpäästja	Ujula vetelpäästja tase 3	
Avavee vetelpäästja	Avavee vetelpäästja tase 3	

A-osa

TÖÖ KIRJELDUS

A.1 Töö lühikirjeldus

Vetelpäästja töö eesmärk on tagada ohutus ja kord rannas või ujulas. Töö sisuks on vetelpäästetööde tegemine, esmase meditsiinilise abi andmine ning veenäitajate kontrollimine. Vetelpäästja kutsealal toimub spetsialiseerumine avavee ja ujula vetelpäästjaks. Avavee vetelpäästja töötab supluskohas ning tööülesannete täitmisel kasutab vajadusel päästevarustust ja päästepaati. Ujula vetelpäästja töötab ujulates ja veekeskustes ning tagab vee kvaliteedi ja atraktsioonide ohutuse. Vetelpäästja on üldjuhul meeskonna liige, kuid otsuseid võtab vastu iseseisvalt. Töö eeldab suhtlemist külastajatega nii tava- kui kriisiolukordades ja koostööoskust operatiivstruktuuridega. Töö iseloomust tulenevalt peab vetelpäästja olema võimeline töötama muutuvais vaimses ja füüsilises keskkonnas.

A.2 Tööosad

Vetelpäästja kutse koosneb kohustuslikest ning spetsialiseerumisega seotud tööosadest. Tööülesannete täielik loetelu on toodud Lisas 1: Tööosad ja tööülesanded

KOHUSTUSLIKUD TÖÖOSAD

- A.2.1 Töökoha/tööpiirkonna ettevalmistamine
- A.2.2 Teavituse- ja ennetustegevus
- A.2.3 Valvamine
- A.2.4 Päästetööde teostamine
- A.2.5 Esmaabi osutamine

SPETSIALISEERUMISEGA SEOTUD TÖÖOSAD

Ujula vetelpäästja

- A.2.6 Päästmine veeatraktsioonidelt
- A.2.7 Vee koostisainete mõõtmine ja tegutsemine keemilise ohu korral ujulas

Avavee vetelpäästja

- A.2.8 Patrullimine valvepiirkonnas päästepaadiga
- A.2.9 Otsingute teostamine

A.3 Töökeskkond ja töö eripära

Avavee vetelpäästja töötab muutlikes ja erinevates ilmastikuoludes, üldjuhul suvehooajal. Ujula vetelpäästja töötab üldjuhul sisetingimustes, soojas ja niiskes keskkonnas ning puutub lisaks kokku erinevate keemiliste ainete, müra ning tavapärasest kõrgema temperatuuriga. Vetelpäästja töö on vahetustega. Töötada tuleb individuaalselt või meeskonnas. Töö on vahelduv, sisaldades nii rutiinseid tegevusi kui ka kiiret reageerimist nõudvaid situatsioone. Vetelpäästja kannab vormiriietust.

A.4 Töövahendid

Vetelpäästja põhilised töövahendid on päästerõngas, -poi, -ritv, mask, toru, lestad, sidevahendid ja esmaabivarustus. Avavee vetelpäästja lisatöövahendid on päästepaat ja binokkel.

ESF programm „Kutsete süsteemi arendamine“

Ujula vetelpäästja lisatöövahendid on keemiliste ainete mõõteseadmed.

A.5 Tööks vajalikud isikuomadused: võimed ja iseloomujooned

Vetelpäästja tööks vajalikud eeldused on vastutustunne, usaldusväärsus, eetilisus, avatus, analüüsivõimelisus, kohusetundlikkus, pingetaluvus, suhtlemisjulgus, otsustusvõimelisus, füüsiline võimekus, ujumisoskus, hea tervislik seisund.

A.6 Kutsealane ettevalmistus

Üldjuhul on vetelpäästjal vähemalt põhiharidus ning kursustega omandatud kutseoskused.

A.7 Võimalikud ametinimetused

Vetelpäästja, avavee vetelpäästja, ujula vetelpäästja, valvetreener, rannavalvur.

B-osa

KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1. Kutse struktuur

Vetelpäästja kutse moodustub kümnest kompetentsist. Kutse taotlemisel on nõutav kohustuslike kompetentside B.2.1- B.2.5 ja B.2.10 tõendamine, spetsialiseerumisega seotud kompetentside hulgast tuleb valida vähemalt üks spetsialiseerumine: ujula vetelpäästja, kompetentsid B.2.6 ja B.2.7 või avavee vetelpäästja, kompetentsid B.2.8 ja B.2.9.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Töökoha/tööpiirkonna ettevalmistamine		EKR tase 3
<u>Tegevusnäitajad:</u> 1. Lähtudes külastajate ohutusest kontrollib tööpiirkonda nii visuaalselt kui ka füüsiliselt ja fikseerib tulemuse ettenähtud dokumentides. 2. Kontrollib päästevahendite olemasolu ja tehnilist korrasolekut sõltuvalt teeninduslepingust ja vastavatest õigusaktidest. 3. Kõrvaldab kontrolli tulemusena avastatud puudused ja ohud, tagades valvepiirkonnas ohutuse. Vajadusel delegeerib puuduse kõrvaldamise vastavalt sisekorrale, lähtudes puuduse iseloomust.		
<u>Teadmised:</u> 1) kutsealaga seotud õigusaktid, 2) kutsealaga seotud dokumentatsioon.		
<u>Hindamismeetod(id):</u> kirjalik test, intervjuu või praktiline töö.		
B.2.2 Teavitus- ja ennetustegevus		EKR tase 3
<u>Tegevusnäitajad:</u> 1. Kehtivate nõuete eiramise/reeglite rikkumise korral teavitab külastajaid valvealal kehtivatest eeskirjadest. Kogub ja edastab valveala infot vastavate lippude, tabelite, stendide, teadete jm abil. 2. Vastavalt olukorrale valib sobiva suhtlusstiili ning vahetab külastajatega infot, arvestades külastajate eripärasid (nt vanust, rahvust jne). Kriisilukorras (nt suheldes kannatanu või tema omastega) valib õige suhtlemistehnika vastavalt olukorrale. 3. Vajadusel abistab puuetega inimesi, arvestades konkreetset puuet ja sellega seonduvaid erivajadusi. 4. Eristab ja võimalusel tõkestab eluohtlikke tegevusi. Kutsus korrale enese või teiste jaoks ohtu põhjustava isiku ja/või korrarikkuja, võttes arvesse tegevuse ohtlikkuse astet ja kehtestatud regulatsioone.		
<u>Teadmised:</u> 1) erinevad suhtlemistehnikad, 2) kriisipsühholoogia alused, 3) kehtestava käitumise reeglid, 4) konfliktide ja kriisi lahendamise tehnikad, 5) objekti/tegevuspiirkonna iseärasused, 6) objekti/tegevuspiirkonna logistika.		
<u>Hindamismeetod(id):</u> praktiline töö, intervjuu, kirjalik test.		

B.2.3 Valvamine	EKR tase 3
<u>Tegevusnäitajad:</u> 1. Orienteerub oma valvepiirkonnas, tunneb ranna eripärasid ja ohtusid, arvestades aega ning muutuvat olukorda ja töökeskkonda. Kontrollib valvepiirkonna seisukorda nii visuaalselt kui ka füüsiliselt, selgitamaks välja võimalikud ohud. 2. Hindab valveala, töötleb operatiivselt infot, reageerib antud hinnangule ning otsustab tegutsemisviisi vastavalt muutunud olukorrale. 3. Jälgib pidevalt olukorda valvepiirkonnas, eesmärgiga ennetada külastajate võimalikku ohtlikku tegevust ja avastada ohuolukordi. 4. Vajadusel jagab valveala tööpiirkondadeks (nt rand, lasteala, invarand, hüppekoht jne) meeskonnaliikmete vahel vastavalt piirkonna iseärasustele ja ohuastmele/prioriteetsusele. <u>Teadmised:</u> 1) jälgimistehnikad, 2) valvamise taktikad, 3) meeskonna ja individuaaltöö tööpõhimõtted. <u>Hindamismeetod(id):</u> kirjalik test, intervjuu.	

B.2.4 Päästetööde teostamine	EKR tase 3
<u>Tegevusnäitajad:</u> 1. Tunneb ära uppuja vastavalt käitumise eripärale/tundemärkidele. 2. Päästab üksi või meeskonnaga uppuja kaldalt või basseini äärelt vette sisenemata, kasutades selleks sobivaid päästevahendeid. 3. Päästab üksi või meeskonnaga uppuja kaldalt või basseini äärelt vette sisenedes, kasutades selleks ettenähtud päästevahendeid ja -tehnikaid. Päästab uppuja vee alt, kasutades selleks ettenähtud päästevahendeid. 4. Fikseerib olukorra sündmuskohal nii kuival maal kui ka vees toimunud õnnetuse puhul, tagades võimalusel sündmuskoha puutumatuse või jäädvustamise. Uppumisõnnetuse korral kirjeldab veealust sündmuskohta ja dokumenteerib selle vastavalt kehtestatud korrale. 5. Osaleb meeskonnas läbiviidaval sündmustejärgsel arutelul (debriifingul), kus arutatakse toimunu läbi, et maandada emotsioonid, saada ühesugune rollist sõltumatu ettekujutus toimunust, hoida ära väärtõlgendused ja -arusaamad. Saadud informatsiooni põhjal teeb järeldused, mida kasutab edaspidises töös. <u>Teadmised:</u> 1) erinevad päästevõtted, 2) ohutustehnika. <u>Hindamismeetod(id):</u> praktiline töö ja kirjalik test või intervjuu.	

B.2.5 Esmaabi osutamine	EKR tase 3
<u>Tegevusnäitajad:</u> 1. Hindab olukorda sündmuskohal, lähtudes enese ja kannatanu ohutusest ning võimalikest õnnetuse põhjustajatest. 2. Hindab kannatanu seisundit visuaalselt, verbaalselt ja/või manuaalselt, selgitades esmaabi andmise vajaduse vastavalt vigastuse eripärale. 3. Annab esmast meditsiinilist abi vastavalt oma pädevusele, vajadusel ka ohtlike ainetega seotud õnnetuste puhul. 4. Teostab kannatanu transportimist, kasutades selleks kõige sobivamat viisi, arvestades kannatanu	

seisundit, vigastuse eripära ja transportimise olusid.
Teadmised:
1) inimese anatoomia ja füsioloogia, 2) erinevad transpordivõtted, 3) esmaabivarustus ja -tehnik.
Hindamismeetod(id): praktiline töö ja kirjalik test või intervjuu.

SPETSIALISEERUMISEGA SEOTUD KOMPETENTSID

Ujula vetelpäästja	
B.2.6 Päästmine veeatraksioonidelt	EKR tase 3
Tegevusnäitajad:	
1. Hindab sündmust (nt rikked, õnnetused, ohud jne), lähtudes atraksiooni tööpõhimõttest ja konstruktsioonidest. Jälgib ja hindab seadmete kasutamise eeskirjade täitmist külastajate poolt ning vajadusel juhendab neid. Likvideerib liigse vee põrandalt. 2. Kasutab ujula tehnikat ja seadmeid ning jälgib nende tööd ja korrasolekut; rikete/puuduste ilmnemisel seiskab seadme ja tagab külastajate ohutuse vastavate siltide, ala piiramise vms. Võimalusel likvideerib seadme puuduse või teavitab sellest koheselt vastavaid ametiisikuid. 3. Viib läbi päästetöid ujulas, sh atraksioonidel (veetorud, liumäed, basseinid jne), kasutades asjakohaseid päästevõtteid ja –varustust ning lähtudes ruumi ja sündmuse eripärast.	
Hindamismeetod(id): praktiline töö ja kirjalik test või intervjuu.	

B.2.7 Vee koostisainete mõõtmine ja tegutsemine keemilise ohu korral ujulas	EKR tase 3
Tegevusnäitajad: 1. Mõõdab vee pH-d, kasutades vastavaid mõõtevahendeid. Dokumenteerib mõõtmise käigus saadud tulemused töökohal kehtestatud vormi ja viisi kohaselt. 2. Mõõdab vee kloorisisaldust, kasutades vastavaid mõõtevahendeid. Dokumenteerib mõõtmise käigus saadud tulemused töökohal kehtestatud vormi ja viisi kohaselt. 3. Teavitab vee kvaliteedi halvenemisest vastavaid isikuid või teostab ise vee kvaliteedi parandamiseks ettenähtud toimingud, võttes arvesse kehtivaid regulatsioone ja nõudeid. 4. Õnnetuse puhul ohtlike ainete vabastamise korral teostab õnnetuse lokaliseerimiseks, tagades enda ja külastajate ohutuse. Vajadusel korraldab külastajate ohutu evakueerimise vastavalt evakueerimisjuhendile.	
Teadmised: 1) kasutatavate ainete spetsiifika, 2) ohtlike ainete seotud dokumentatsioon, 3) mõõtetehnika hooldusnõuded, 4) ujula tehnika tööpõhimõtted.	
Hindamismeetod(id): kirjalik test, intervjuu, praktiline töö.	
Avavee vetelpäästja	

B.2.8 Patrullimine valvepiirkonnas päästepaadiga	EKR tase 3
Tegevusnäitajad: 1. Kontrollib päästepaadi korrasolekut, selle varustuse kompleksust ning operatiivvalmisolekut vastavalt nõuetele. Vajadusel teostab varustuse ja tehnika hooldust. 2. Teostab päästepaadiga valveala patrullimist, järgides paadi kasutamise eeskirju ja veeohutusnõudeid. Patrullides jälgib olukorda valvataval veelal, arvestades aega ning muutuvat olukorda eesmärgiga	

tagada valvataval veealal viibijate ohutus. 3. Teostab uppuja päästmist päästepaadiga vastavalt olukorrale vette sisenedes või vette sisenemata ning selleks ettenähtud päästevahenditega, kasutades sobilikku päästmistehnikat vastavalt varustusele, olukorrale ning tingimustele. Vajadusel transpordib kannatanu päästepaadiga kaldale, arvestades kannatanu seisundit.
<u>Teadmised:</u> 1) ohutustehnika, 2) enesepäästevõtted.
<u>Hindamismeetod(id):</u> praktiline töö ja kirjalik test või intervjuu.

B.2.9 Kadunud inimeste otsingute teostamine	EKR tase 3
<u>Tegevusnäitajad:</u> 1. Kogub ja analüüsib otsinguteks vajalikku infot ning vastavalt järeldustele otsustab edasise tegevuse. 2. Korraldab kadunud inimese/inimeste otsinguid maismaal kas üksinda või meeskonnas, arvestades saadud informatsiooni ja valides sellest lähtuvalt sobiva otsingutaktika ja vahendid. Teeb kadunud inimeste otsimisel koostööd erinevate operatiivstruktuuridega. Võimalusel kaasab teisi kodanikke. 3. Korraldab kadunud inimese/inimeste otsinguid vees kas üksinda või meeskonnas, arvestades saadud informatsiooni ja valides sellest ning ilmastikuoludest lähtuvalt sobiva otsingutaktika ja vahendid. Teeb kadunud inimeste otsimisel koostööd erinevate operatiivstruktuuridega.	
<u>Teadmised:</u> 1) ohutustehnika, 2) enesepäästevõtted; 3) otsingumeetodid.	
<u>Hindamismeetod(id):</u> praktiline töö ja kirjalik test või intervjuu.	

LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.10 Läbivad kompetentsid	EKR tase 3
<u>Tegevusnäitajad:</u> 1. Järgib tööohutusnõudeid, elektriõhusnõudeid, tuleohutusnõudeid, päästevahendite ohutusnõudeid jm seadusest tulenevaid kutsealaga seotud nõudeid. 2. Valdab ja kasutab oma töös erinevaid vetelpäästes kasutatavaid ujumis- ja sukeldumisstiile. Läbib ilma abivahenditeta ujudes järjest 300 m kuni 6 minutiga. 3. Õigusvastase sündmuse puhul teavitab korrakaitseorganeid. Võimalusel ja vajadusel peab korrarikkujat kinni korrakaitseorganite saabumiseni. 4. Dokumenteerib teenistusalase tegevuse vastavalt kehtestatud korrale. 5. Kannab vormiriietust ja järgib kehtestatud vormikandmiseeskirju. 6. Korraldab evakuitsiooni oma tööpiirkonnas vastavalt vajadusele ja kehtestatud korrale. 7. Kasutab eesti keelt tasemel B1 ja ühte võõrkeelt keelt tasemel A2 (vt Lisa 2: Keeleoskuse hindamise skaala). 8. Kasutab erinevaid suhtlemistehnikaid vastavalt vajadusele ja olukorrale, on hea suhtleja.	
<u>Hindamismeetod(id):</u> läbivaid kompetentse hinnatakse integreeritult kõigi teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.	

ESF programm „Kutsete süsteemi arendamine“

C-osa

ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise, kinnitamise ja kutse andja kohta ning viide kutsestandardi asukoha kohta klassifikaatorites	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	18-15112011-6.1/1k
2. Kutseala ja kutseala kutsed	Kutseala: vetelpääste Kutsed: vetelpäästja tase 3
3. Lähedased kutsealad ja kutsed	Lähedased kutsealad: päästja ja päästespetsialist Lähedased kutsed: sporditreener, spordiinstruktor, turvatöötaja, päästja
4. Kutsestandardi koostajad	Tarmo Klooster, MTÜ Selts Eesti Vetelpääste Henry Seemel, AS G4S Eesti Rannavalve Kaupo Kuusik, Eesti Turvaettevõtete Liit
5. Kutsestandardi kinnitaja	Õigus- ja Sisekaitse Kutsenõukogu
6. Kutsenõukogu otsuse number	5
7. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	15.11.2011
8. Kutsestandardi kehtib kuni	15.11.2016
9. Kutsestandardi versiooni number	1
10. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	5419
11. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	3
C.2 Kutsenimetuse võõrkeeles	
Inglise keeles lifeguard	
Vene keeles спасатель на воде	
Soome keeles uinninvalvoja/rantapelastaja	
C.3 Lisad	
Lisa 1 Tööosad ja tööülesanded	
Lisa 2 Keeleoskuse hindamise skaala	